

Małgorzata Kornacka

Wizyta studyjna do Belgii**01-08.12.2013 r.**

Celem wizyty było zapoznanie uczestników wyjazdu z zasadami funkcjonowania systemu edukacji i nadzoru pedagogicznego w Belgii (Diest, Bruksela).

Belgia jest monarchią konstytucyjną i państwem federacyjnym skupiającym trzy regiony - Region Flamandii (Flandrii), Region Walonii oraz Region Stołeczny Brukseli. Wszystkie dokumenty podstawowe, regulujące prawodawstwo, w tym oświatowe wydawane są w trzech obowiązujących językach urzędowych - niderlandzkim, francuskim i niemieckim; dla mniejszości narodowych zamieszkałych w obwodzie samorządu terytorialnego tłumaczone są na języki narodowe. Dowiedzieliśmy się o tym w Diest podczas pierwszych dni wizyty studyjnej.

W Diest mieszka niespełna 23 tysiące ludzi, z tego około 12 % to nie Belgowie. W mieście jest 21 szkół prowadzonych przez trzy różne organy - rząd flamandzki, samorząd i diecezję katolicką. Samorząd finansuje również dziesięć świetlic dla dzieci do dwunastego roku życia, których rodzice, ze względu na pracę, nie mogą zapewnić opieki rano i po południu. Ponadto płaci za opiekę dziadkom lub innej wskazanej przez rodzica osobie, gdy dziecko nie zostało przyjęte do świetlicy. Ustalone przez komisję kryteria, brane pod uwagę do otrzymania pomocy finansowej, to wykształcenie matki i dochód. Samorząd ma określoną przepisami prawa lokalnego strategię wyrównywania szans edukacyjnych dzieci. Działania samorządu w tym zakresie dotyczą: sprawnie i efektywnie działającej platformy; przekazywania rodzicom materiałów, tłumaczonych na ich język ojczysty; wsparcia materialnego; utworzenia wypożyczalni zabawek; finansowania dodatkowych zajęć, np. nauki języka.

W Diest poznawaliśmy system oświaty obserwując zespół szkół katolickich - Sint-Jan Basisschool (szkoła podstawowa) oraz Sint-Jan Eerste Graad (DMS – szkoła średnia). Poza wspólnym organem prowadzącym (Vicariaat Onderwijs w Mechelen), dziedzińcem i jednolitą na zewnątrz bryłą budynku wszystko, co stanowi istotę szkoły i jej autonomię było odrębne - dyrektorzy, programy, koncepcje, nauczyciele. Autonomia szkół to fundament edukacji we Flandrii. Za jakość kształcenia odpowiedzialny jest dyrektor a „wskaźniki jej osiągnięcia” określa rząd tego regionu (wymagania wobec szkół, kompetencje nauczyciela).

Jakość edukacji we Flandrii jest powiązana z systemem kształcenia przyszłych nauczycieli, o czym dowiedzieliśmy się podczas wizyty w KHLeuven - University College w Diest. Uczelnia kształci na pięciu wydziałach. Na wydziale pedagogicznym studiuje około 2300 przyszłych nauczycieli. Studenci wydziału pedagogicznego otrzymują dyplom licencjata i uprawnienia do pracy w przedszkolach i szkołach podstawowych. Uczennia realizując program, jest zobowiązana uwzględnić kompetencje przyszłego nauczyciela, określone w dekreście rządu flamandzkiego. Dekret ustala minimalne standardy zawarte w dziesięciu jednostkach funkcjonalnych w odniesieniu do ról, jakie w szkole nauczyciel powinien spełniać (edukator, mentor wspierający proces uczenia się i rozwoju, ekspert w danej dziedzinie, pracujący zespołowo, elastyczny, odpowiedzialny, partner rodziców, członek wspólnoty edukacyjnej, partner organizacji zewnętrznych, uczestnik kultury o twórczym realizowaniu się w pracy). Głównym założeniem, które stanowi podstawę kształcenia nauczycieli jest, że nauczyciel to specjalista od uczenia, czyli przekazywania wiedzy, a dopiero w drugiej kolejności ważne jest, jaki zakres wiedzy będzie przekazywał swoim uczniom (najpierw jak a następnie czego będzie uczył). W przygotowaniu nauczycieli szczególną uwagę zwraca się na kształtowanie kompetencji pedagogicznych, językowych i społecznych. Aby prawidłowo realizować te założenia opracowane zostały tzw. sylwetki nauczyciela właściwe dla każdego etapu edukacyjnego, a cały proces szkolenia studentów nastawiony jest na osiągnięcie pożądanej sylwetki. Każda z wymienionych kompetencji jest szczegółowo opisana i uwzględniona w realizowanym programie studiów. Katalog wymaganych kompetencji jest na bieżąco monitorowany i dostosowywany do zmieniającej się w szkołach sytuacji społecznej i organizacyjnej. Pozwala to na kształtowanie tych kompetencji, które później będą przydatne w pracy nauczyciela. Nauka trwa trzy lata, lecz nie jest ważny czas trwania studiów, a ilość punktów określona jako minimum wymagane do ich ukończenia. Studenci wydziału

PROGRAM WZMOCNIENIA EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU NADZORU PEDAGOGICZNEGO I OCENY JAKOŚCI PRACY SZKOŁY ETAP III

Projekt realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim i Erą Ewaluacji Sp. z o.o. w ramach

III Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 3.1 współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

pedagogicznego odbywają co roku praktyki w szkołach, z tego część w szkołach, z którymi uczelnia ma podpisane umowy. Na pierwszym roku, już w pierwszych miesiącach studiów, praktyki trwają w szkołach raz w tygodniu (obserwacja autonomii danej szkoły). Wymiar praktyk wzrasta co roku wraz z poznawaniem kompetencji przyszłego nauczyciela. Po pierwszym roku student, który dojdzie do wniosku, że praca w szkole nie spełnia jego oczekiwań może bez straty punktów ECTS zmienić kierunek kształcenia. Jeżeli chce nadal przygotowywać się do zawodu, wybiera dwie specjalności, w których będzie ekspertem. Dzięki usankcjonowanej współpracy pomiędzy uczelnią a szkołą program kształcenia nauczycieli jest stale doskonalony i ukierunkowany na potrzeby szkół. Taka organizacja szkolenia zapewnia kształcenie kompetencji adekwatnych do potrzeb przyszłego miejsca pracy i przygotowanie przyszłego nauczyciela zgodnie z dekretem rządu (kompetencje nauczyciela). Aby uzyskać kwalifikacje do pracy w zawodzie nauczyciela, student zdaje egzamin składający się z części teoretycznej na uczelni oraz praktycznej na terenie szkoły. Za praktyki przyszłych nauczycieli odpowiedzialny jest na uczelni pracownik merytoryczny; współpracuje ze szkołami, ustala i koordynuje program, nadzoruje i dokonuje ewaluacji. Co osiem lat uczelnia poddawana jest kontroli, aby otrzymać akredytację. Celem tej kontroli jest ustalenie, czy studenci kształceni są zgodnie ze standardami określonymi przez rząd. Cofnięcie akredytacji zdarza się i skutkuje likwidacją kierunku. Tak rygorystyczne wymogi powodują planowanie zarządzania jakością kształcenia i ukierunkowaną ewaluację wewnętrzną w uczelni.

We Flandrii od nauczycieli przedszkoli, szkół podstawowych oraz nauczycieli pierwszego etapu szkoły drugiego stopnia (klasa I-II naszego gimnazjum) wymaga się ukończenia studiów pedagogicznych pierwszego stopnia (professional bachelars). Nauczyciele muszą być przede wszystkim specjalistami w pracy z dziećmi w wieku od 3 do 15 lat. Wykształcenie akademickie w określonej dziedzinie wiedzy, np. matematyka, daje uprawnienia do pracy w drugim i trzecim etapie kształcenia (szkoły drugiego stopnia - 4 ostatnie lata nauki szkolnej). Każdemu z przyszłych polskich nauczycieli miałyby się ochotę życzyć takiego przygotowania pedagogicznego i dydaktycznego na starcie.

Program wizyty przewidywał także poznanie instytucji wspierających edukację (odpowiednik polskiej poradni psychologiczno- pedagogicznej i ośrodka doradztwa metodycznego) oraz bliskiej wizytatorom, z racji wykonywania zadań, instytucji nadzoru nad szkołami. Spotkanie z inspektorami oświaty wywołało największe emocje i nieuniknione porównania w zakresie zadań, form i możliwości pracy wizytatora w Polsce oraz inspektora oświaty we Flandrii.